

*Enquête*2007

STUDIE OVER DE MENINGEN EN HOUDINGEN VAN JONGEREN UIT HET BRUSSELSE GEWEST

Céline Teney

GERME - *Institut de Sociologie*

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	3
1. BRUSSEL, MULTICULTURELE STAD.....	5
2. JONGEREN EN RELIGIE	6
3. JONGEREN EN MEDIA	9
4. TOEKOMSTVISIE.....	10
5. ETNOCENTRISME.....	12
6. RACISME	14
7. GEVOEL VAN DISCRIMINATIE	16
8. ACTUALITEIT	22
9. HOUDINGEN TEGENOVER HOMOSEKSUELEN.....	25
BIJ WIJZE VAN BESLUIT	31

Inleiding

De Studiegroep Etniciteit, Racisme, Migratie en Uitsluiting van de Université Libre de Bruxelles, in samenwerking met het Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk Onderzoek en de Innovatie van Brussel, heeft in de herfst van 2007 een enquête afgenomen bij jongeren uit het laatste jaar secundair onderwijs in de regio Brussel Hoofdstad.

De steekproef werd afgenomen in zeven gemeenten, geselecteerd voor hun geografische en demografische representativiteit voor de regio Brussel: Anderlecht, Oudergem, Brussel-stad, Sint-Jans-Molenbeek, Schaarbeek, Ukkel en Watermaal-Bosvoorde. Iedere middelbare school die zich in een van deze gemeenten bevond, werd gecontacteerd om deel te nemen aan de enquête. Alle onderwijsnetwerken (gemeentelijk onderwijs, vrij onderwijs, Katholiek onderwijs, gemeenschapsonderwijs), de Franstalige en Nederlandstalige scholen alsook alle richtingen (ASO, TSO, BSO, KSO) werden betrokken bij de steekproef. Vierenzeventig op de vierentachtig bevroegde scholen van het middelbaar onderwijs namen deel aan de enquête. Al de leerlingen uit het zesde middelbaar van de deelnemende middelbare scholen zijn ondervraagd door middel van een vragenlijst.

Deze enquête was erop gericht een algemeen overzicht te krijgen van de houdingen en meningen van de jonge Brusselaars. De vragenlijst die 3121 leerlingen hebben ingevuld, bestond uit zeer uiteenlopende onderwerpen, waaronder hun levensplannen, hun houdingen tegenover immigratie, homoseksualiteit, hun politieke deelname, hun godsdienstigheid en hun sociaal leven.

Het is onmogelijk voor ons om iedere gestelde vraag uit het rapport te overlopen, rekening houdend met het groot aantal vragen. Er zijn immers meerdere jaren nodig om de informatie grondig te analyseren. We hebben er dan maar voor gekozen enkele *ruwe* resultaten voor te leggen die ons relevant leken voor de schooldirectie en het onderwijzend personeel. Deze resultaten gaan over het geheel van de enquêteresultaten. Het onderscheid tussen de verschillende type scholen, richtingen, netwerken konden we nog niet maken in dit stadium van de analyse maar zullen in het kader van de thesis uitgevoerd worden.

De thema's opgenomen in dit rapport zijn de multiculturaliteit van de leerlingen, religie, media, toekomstvisie, ethnocentrisme, racisme, gevoelens van discriminatie, de actualiteit en de houdingen van jongeren tegenover homoseksuelen.

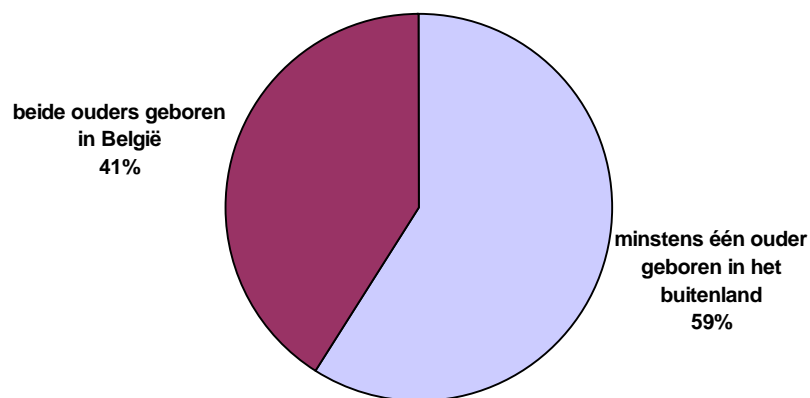
We hopen dat dit rapport aan de lezer enkele nieuwe inzichten kan bieden om de Brusselse jongeren hun manier van leven en hun meningen beter te begrijpen.

We zouden dan ook graag de directie van de 71 schoolinstellingen die hebben deelgenomen aan de enquête in 2007 hartelijk bedanken alsook iedereen die heeft meegeholpen aan de organisatie van deze enquête. Evenzeer danken wij de 3121 jongeren van deze instellingen die hebben ingestemd deze vragenlijsten te beantwoorden. Zonder hen was deze enquête uiteraard niet mogelijk geweest.

1. BRUSSEL, MULTICULTURELE STAD

Eén van de voornaamste kenmerken van het Brussels Gewest is haar diversiteit. Het is het Belgisch gewest met het hoogste percentage buitenlanders in verhouding tot de totale bevolking (28% buitenlanders in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegenover 8,5% buitenlanders in geheel België¹). Deze percentages houden echter geen rekening met de personen van buitenlandse afkomst die over de Belgische nationaliteit beschikken. Het geboorteland van de ouders van de ondervraagde leerlingen staat toe een beter idee te krijgen over het aantal jongeren dat behoort tot de tweede generatie van immigratie. De eerste grafiek toont bijvoorbeeld dat 59% van de ondervraagde leerlingen tenminste één ouder hebben die geboren is in het buitenland.

Figuur 1: verhouding van jongeren met minstens een ouder van vreemde afkomst

We hebben in tabel 1 de regio van afkomst van de moeder gezet en de meest voorkomende landen van herkomst vermeld. Deze tabel toont de diversiteit onder de leerlingen, wiens ouders van totaal verschillende origine zijn, in totaal bijna honderd verschillende landen van herkomst.

¹ <http://statbel.fgov.be>

Tabel 1: Regio van herkomst van de moeder

	<u>Aantal</u>	<u>Percentage</u>
België	1578	50,6
Marokko	551	17,7
Zuid-Europa	171	5,5
DRC	166	5,3
Turkije	143	4,6
Noord- en West-Europa	98	3,1
Sub-Sahara Afrika	97	3,1
Noord-Afrika	75	2,4
Azië	63	2,0
Oost-Europa	56	1,8
Midden Oosten	36	1,2
Zuid-Amerika	24	,8
Noord-Amerika	5	,2
Totaal	3063	98,1
Missing	58	1,9
Totaal	3121	100,0

Dit eerste deel toont de grote diversiteit van de ondervraagde leerlingen. Deze is uiteraard de weerspiegeling van de multiculturaliteit van de globale Brusselse bevolking.

2. JONGEREN EN RELIGIE

De diversiteit van de schoolgaande Brusselse bevolking uit zich ook in de religie die ze belijden. De resultaten op de vraag “Volgens welke godsdienst of levensfilosofie ben je door je ouders opgevoed?” tonen aan dat er geen overheersende religie is volgens dewelke de Brusselse jongeren zijn groot gebracht. De drie meest voorkomende filosofieën zijn de katholieke godsdienst (32% van de jongeren), de islam (28% van de jongeren) en de vrijzinnigheid of geen enkele specifieke godsdienst (31%).

Tabel 2: religieuze opvoeding

Volgens welke godsdienst of levensfilosofie ben je door je ouders opgevoed?

	<u>aantal</u>	<u>percentage</u>
Katholieke godsdienst	976	31,9
Islam	855	27,9
Vrijzinnig/Atheïst/ Agnosticus	475	15,5
Geen enkele	462	15,1
Orthodoxe godsdienst	95	3,1
Protestantse godsdienst	87	2,8
Joodse godsdienst	57	1,9
Opgevoed volgens twee religies	17	,6
Getuige van Jehova	12	,4
Boeddhisme	12	,4
Andere	8	,3
Apostolische godsdienst	5	,2
Andere christelijke godsdienst	3	,1
Totaal	3064	100,0
Missing	57	
Totaal	3121	

Door je ouders opgevoed worden volgens een bepaalde godsdienst of levensfilosofie, wil niet automatisch zeggen dat men zelf praktiseert. Eén jongere op vijf beweert tenminste één keer per week naar een religieuze dienst te gaan (Tabel 3). Deze resultaten tonen aan dat een groot deel van de jongeren die door hun ouders volgens een bepaalde godsdienst opgevoed werden nu niet praktiserend zijn.

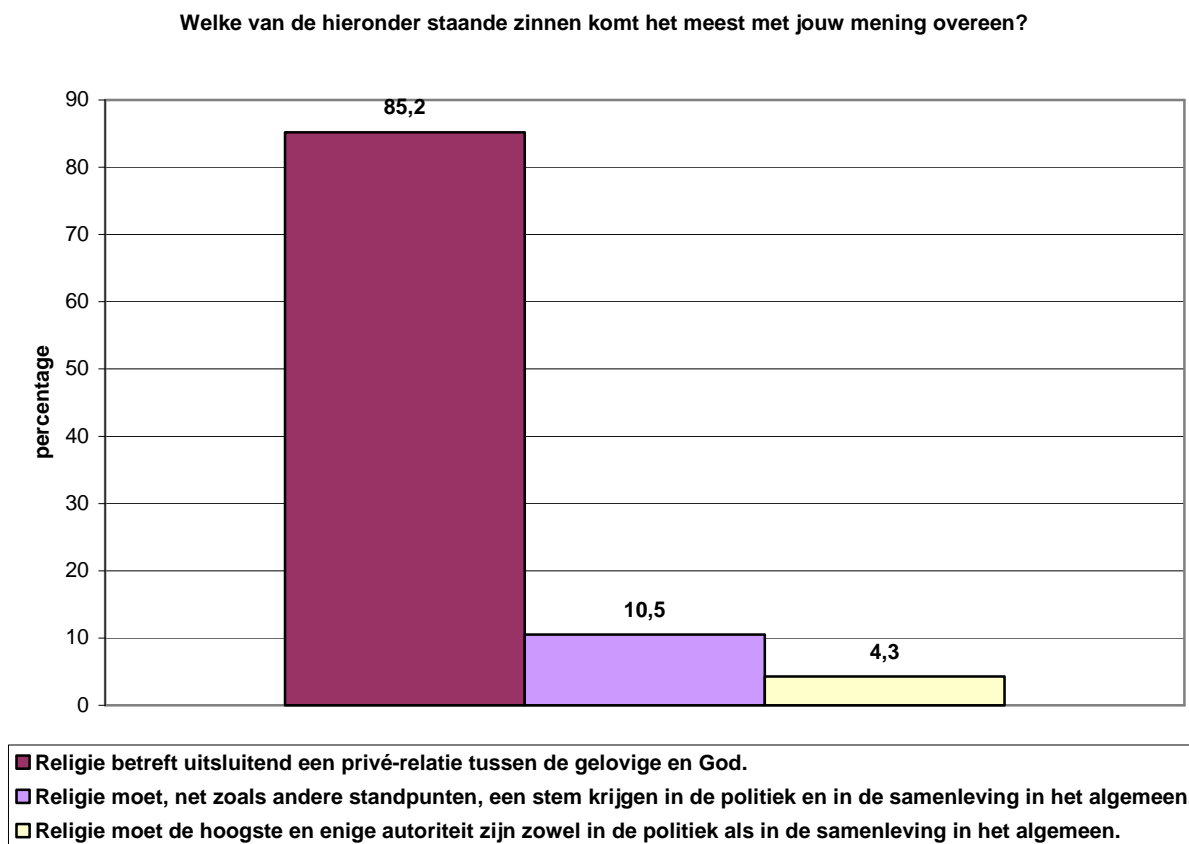
Tabel 3: Religieuze praktijken

Hoe vaak ga je op dit moment naar religieuze diensten?

	<u>Aantal</u>	<u>Percentage</u>	<u>Cumulatief percentage</u>
Elke dag	300	9,8	9,8
Meer dan één keer per week	125	4,1	13,9
Een keer per week	191	6,3	20,2
Minstens één keer per maand	217	7,1	27,3
Enkel ter gelegenheid van religieuze feesten	609	20,0	47,3
Nog minder vaak	452	14,8	62,1
Nooit	1157	37,9	100,0
Totaal	3051	100,0	
Missing	70		
Totaal	3121		

Op de vraag: “Mensen hebben verschillende meningen over de rol van religie in onze maatschappij. Welke van de hieronder staande zinnen komt het meest met jouw mening overeen?”, antwoordt de grote meerderheid van de leerlingen (85%) dat “Religie uitsluitend een privé-relatie betreft tussen de gelovige en God”. Enkel 10% van de jongeren heeft geantwoord “Religie moet, net zoals andere standpunten, een stem krijgen in de politiek en in de samenleving in het algemeen” en 4 % ten slotte is van mening dat “Religie de hoogste en enige autoriteit moet zijn zowel in de politiek als de samenleving in het algemeen”. Deze resultaten (Figuur 2) tonen aan dat, ook al is het merendeel van de jongeren opgevoed volgens een bepaalde godsdienst en ook al gaat één jongere op vijf minstens één keer per week naar een religieuze dienst, de grote meerderheid onder hen het eens is met het secularisatieproces van onze maatschappij.

Figuur 2: plaats van de godsdienst in onze maatschappij

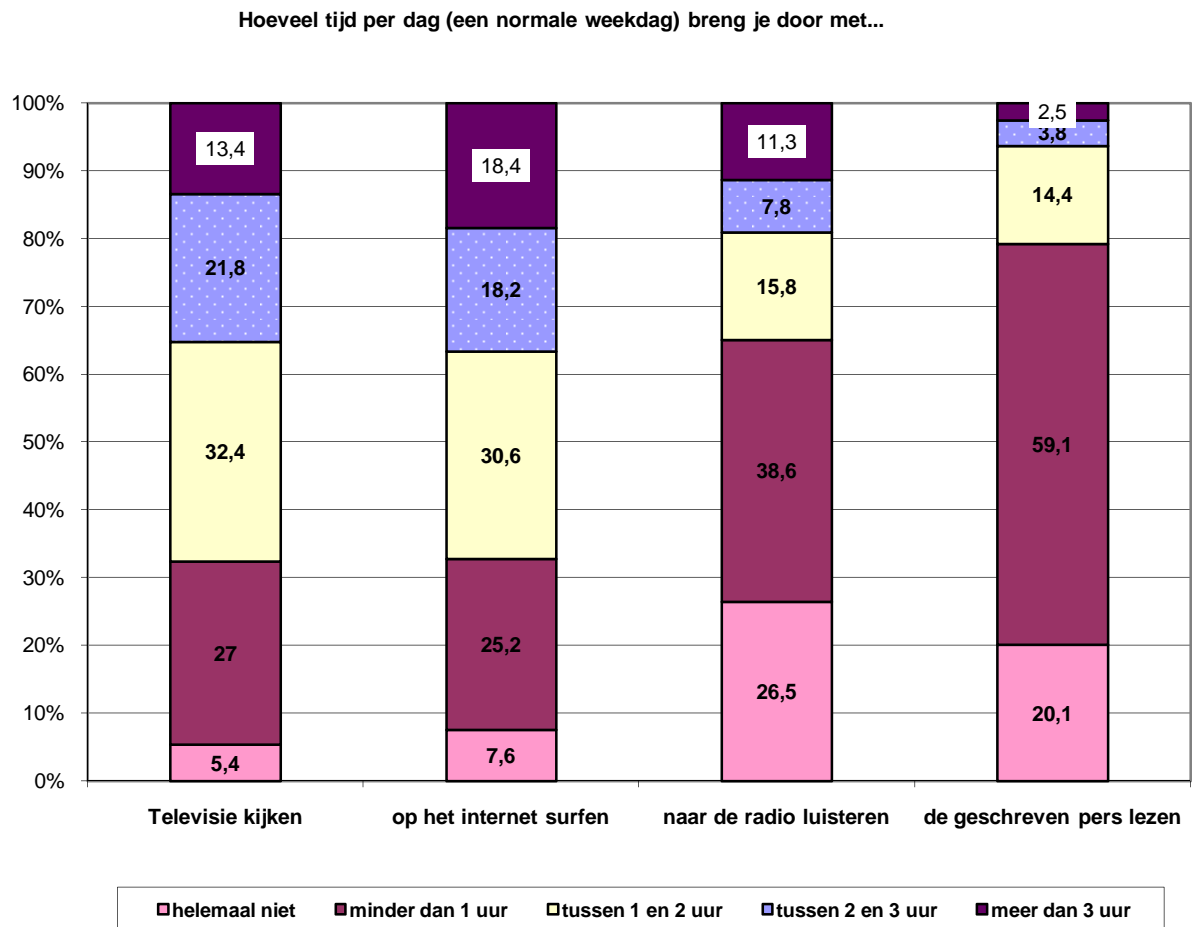

3. JONGEREN EN MEDIA

In de enquête werd een vraag gesteld over het gebruik van media. De media –en vooral het internet- spelen immers een steeds belangrijker wordende rol in het dagelijkse leven van de jongeren. Als het over gebruik van media gaat door jongeren dan is het internet een serieuze concurrent van de televisie geworden. De resultaten van onze enquête zijn hierin zeer duidelijk. Meer dan 18% van de jongeren besteden meer dan drie uur per dag aan het surfen op het internet. Liefst 13,4% van de jongeren kijkt meer dan drie uur per dag televisie.

Ten slotte is het niet verrassend dat naar de radio luisteren, maar vooral de geschreven pers lezen, niet echt populair is bij jongeren, zoals figuur 3 illustreert.

Figuur 3: jongeren en media

4. TOEKOMSTVISIE

De ondervraagde jongeren bevinden zich op een schakelmoment van hun leven want ze staan op het punt het verplicht onderwijs te verlaten. Ze moeten keuzes maken, zich in het actieve leven storten of beginnen aan hogere studies.

We peilden naar de verwachtingen en onzekerheden van de jongeren tegenover hun toekomst, en dit in de context van een acute werkgelegenheids crisis in Brussel.

Als het over hun toekomstvisie gaat zijn de meningen van de jongeren zeer genuanceerd. Een groot aantal jongeren is optimistisch over hun toekomst. Inderdaad, iets minder dan 20% van de jongeren zijn het eens of helemaal eens met de stelling “ik heb vaak de indruk dat de toekomst hopeloos is”; 10% zijn het eens met de stelling “het lijkt alsof ik in mijn leven geen doel heb”; 46,5% zijn het eens met de stelling “ik ben er zeker van dat er een schitterende toekomst op me wacht”; 70,4% kijkt er naar uit te weten wat de toekomst hen zal brengen;

53% denkt dat hun situatie zich steeds meer zal verbeteren en 12,8% ziet hun toekomst somber in.

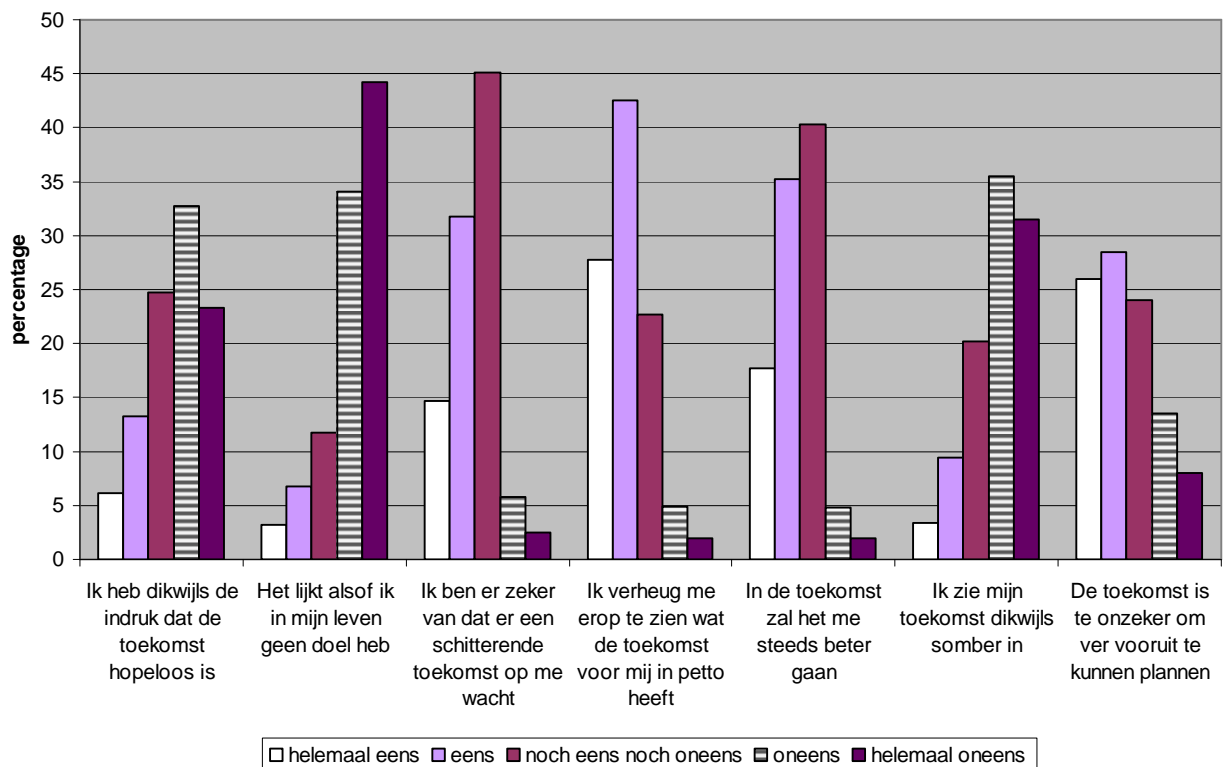
Langs de andere kant vindt de meerderheid onder hen (54,5%) dat de toekomst te onzeker is om ver vooruit te kunnen plannen.

De toekomst wordt dus optimistisch ingezien door een meerderheid van de jongeren, maar tegelijkertijd bezorgt die toekomst hen een heleboel onzekerheden, zo zeer dat ze niet te veel projecten vooraf willen uitbouwen.

Een meerderheid van de ondervraagde jongeren heeft een eerder optimistische visie over hun toekomst, maar een niet onbeduidend deel onder hen heeft er negatieve en zelfs heel negatieve gevoelens over.

Eén jongere op tien is het bijvoorbeeld eens met de stelling “Het lijkt alsof ik in mijn leven geen enkel doel heb”. Bijna 13% van de jongeren ziet zijn toekomst eveneens somber in. Deze cijfers mag men niet negeren, zelfs al vertegenwoordigen ze niet de meerderheid van de jongeren.

Figuur 4: jongeren en toekomstvisie

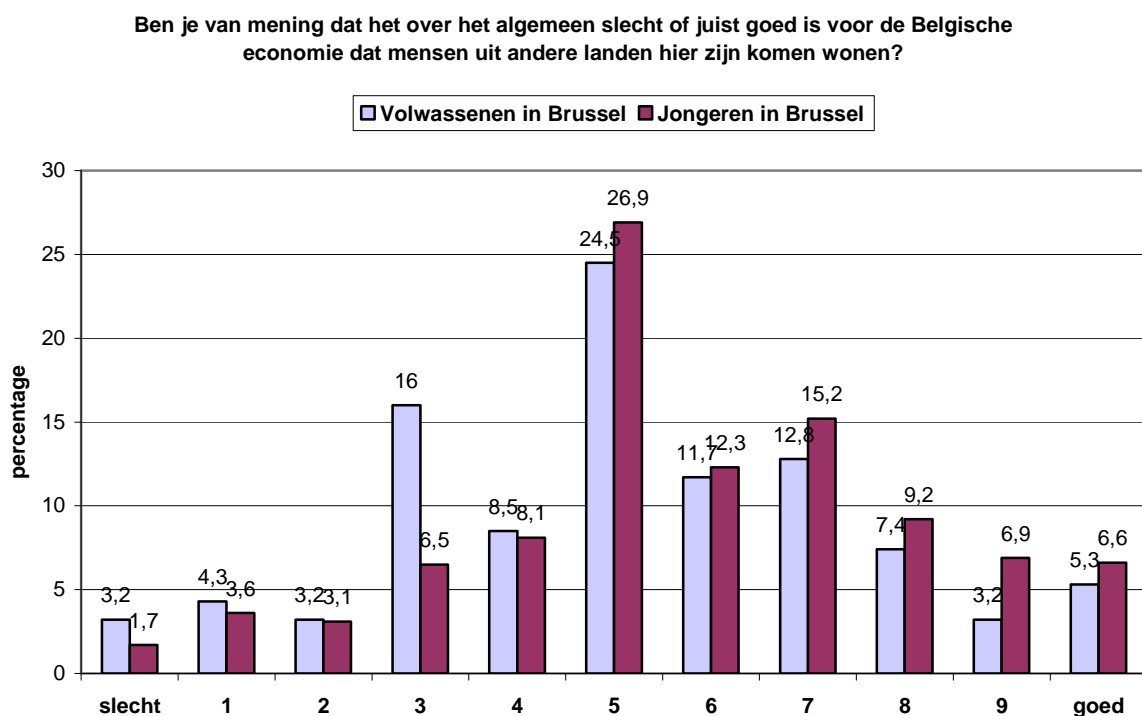

5. ETNOCENTRISME

Hoe denken de ondervraagde jongeren over vreemdelingen? Vragen hierover hadden tot doel het etnocentrisme van jongeren uit een multiculturele stad te meten.

Wanneer men de resultaten van de jongeren in verband met het etnocentrisme vergelijkt met de resultaten van een enquête afgenomen bij de Brusselse volwassen bevolking, blijkt dat de jongeren positiever antwoorden op de vraag “Ben je van mening dat het over het algemeen slecht of juist goed is voor de Belgische economie dat mensen uit andere landen hier zijn komen wonen?” (zie Figuur 4). Deze vraag probeert het economisch etnocentrisme te meten, dat men moet onderscheiden van het cultureel etnocentrisme voorgesteld in figuur 5.

Figuur 5: economisch etnocentrisme bij jongeren en volwassenen in Brussel

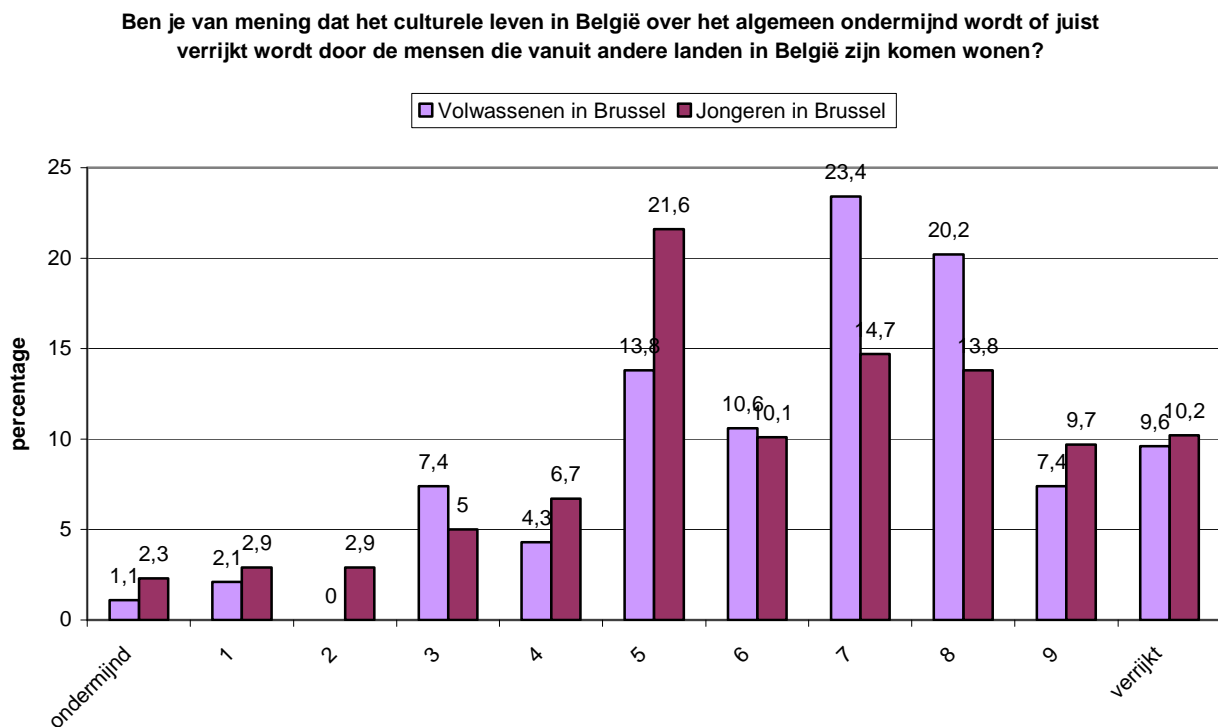

Nota : De gegevens betreffende de Brusselse volwassenen komen uit de Europese sociale enquête, *European social survey*, 2006. In totaal hebben 94 respondenten van het Brussels Gewest deelgenomen aan deze enquête. De resultaten van de enquête moeten dus voorzichtig geïnterpreteerd worden, gezien de duidelijke beperktheid van de steekproef waarop de resultaten gebaseerd zijn.

Het belangrijkste verschil tussen de resultaten van de jongeren en die van de volwassenen op de vraag « Ben je van mening dat het culturele leven in België over het algemeen ondermijnd

wordt of juist verrijkt wordt door de mensen die vanuit andere landen in België zijn komen wonen?” ligt niet in de iets negatievere mening van de jongeren, maar wel in het hoger percentage jongeren vergeleken met dat van de volwassenen die geen mening hebben over de vraag (21.6% van de jongeren tegenover 13.8% van de volwassenen hebben op deze vraag « noch ondermijnd, noch verrijkt» geantwoord).

Figuur 6: cultureel etnocentrisme bij Brusselse jongeren en volwassenen

Nota : De gegevens betreffende de Brusselse volwassenen komen uit de Europese sociale enquête, european social survey, 2006. In totaal hebben 94 respondenten van het Brussels Gewest deelgenomen aan deze enquête. De resultaten van de enquête moeten dus voorzichtig in acht genomen worden, gezien de duidelijke beperktheid van de steekproef waarop de resultaten gebaseerd zijn.

6. RACISME

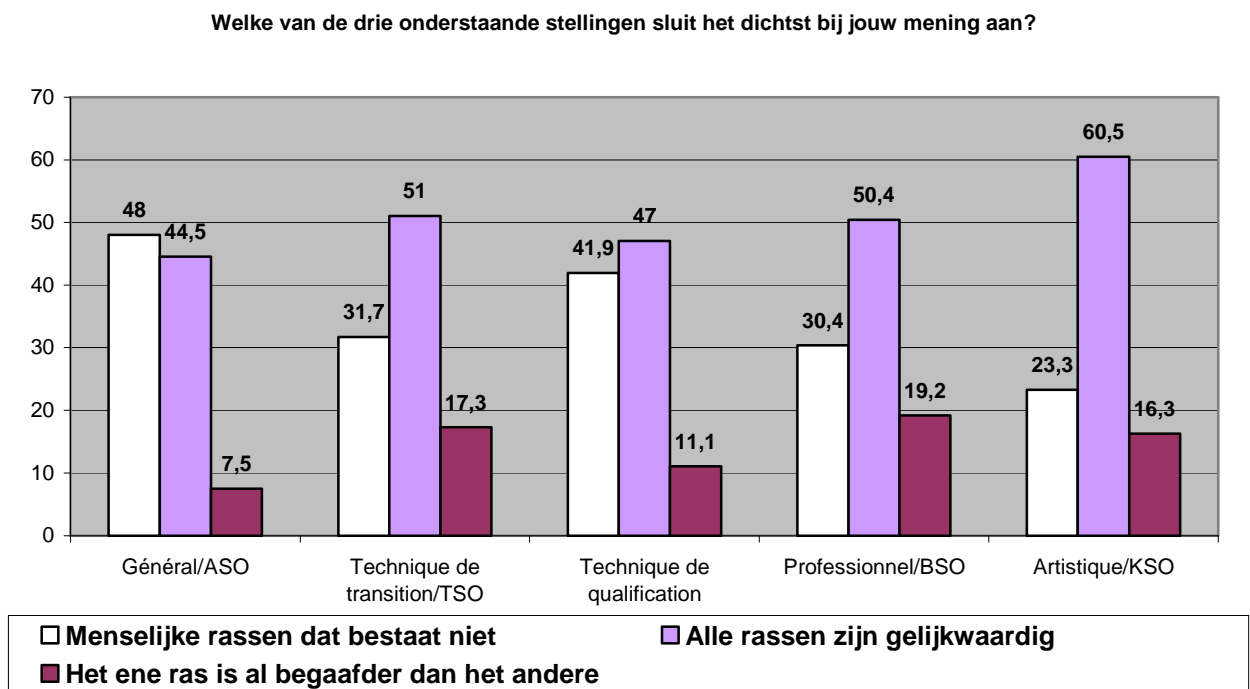
Twee vragen over racisme die behandeld werden, in een vroegere enquête (in 2006) in gemeentelijke scholen in Brussel-Stad leken ons relevant. Dit omdat ze het belang van de schoolloopbaan met betrekking tot zulk een gevoelig onderwerp als racisme aantoonde.

Voor de eerste vraag moesten de jongeren uit één van deze drie stellingen kiezen: “Menselijke rassen dat bestaat niet”; “Alle rassen zijn gelijkwaardig”; “Het ene ras is al begaafder dan het andere”. We hebben de antwoorden van de leerlingen geschikt volgens hun onderwijsoriëntatie (Figuur 6).

Indien men deze drie stellingen wil categoriseren, zou men kunnen zeggen dat de laatste stelling “Het ene ras is al begaafder dan het andere” duidelijk racistisch is, aangezien zij de superioriteit van bepaalde “rassen” over anderen naar voren brengt. De eerste twee stellingen zijn daarentegen niet racistisch. De eerste stelling toont aan dat men niet kan praten over “rassen” aangezien er niet zoiets als “rassen” bestaat. De tweede stelling uit het bestaan van “rassen” maar zonder hen daarom te classificeren. De resultaten tonen aan dat de vakkenkeuze van jongeren een grote invloed heeft op hun keuze voor de eerste of de tweede stelling. De leerlingen uit het ASO hebben immers eerder de neiging “menselijke rassen dat bestaat niet” te antwoorden, terwijl de jongeren uit het technisch onderwijs, BSO of KSO vaker “alle rassen zijn gelijkwaardig” antwoorden.

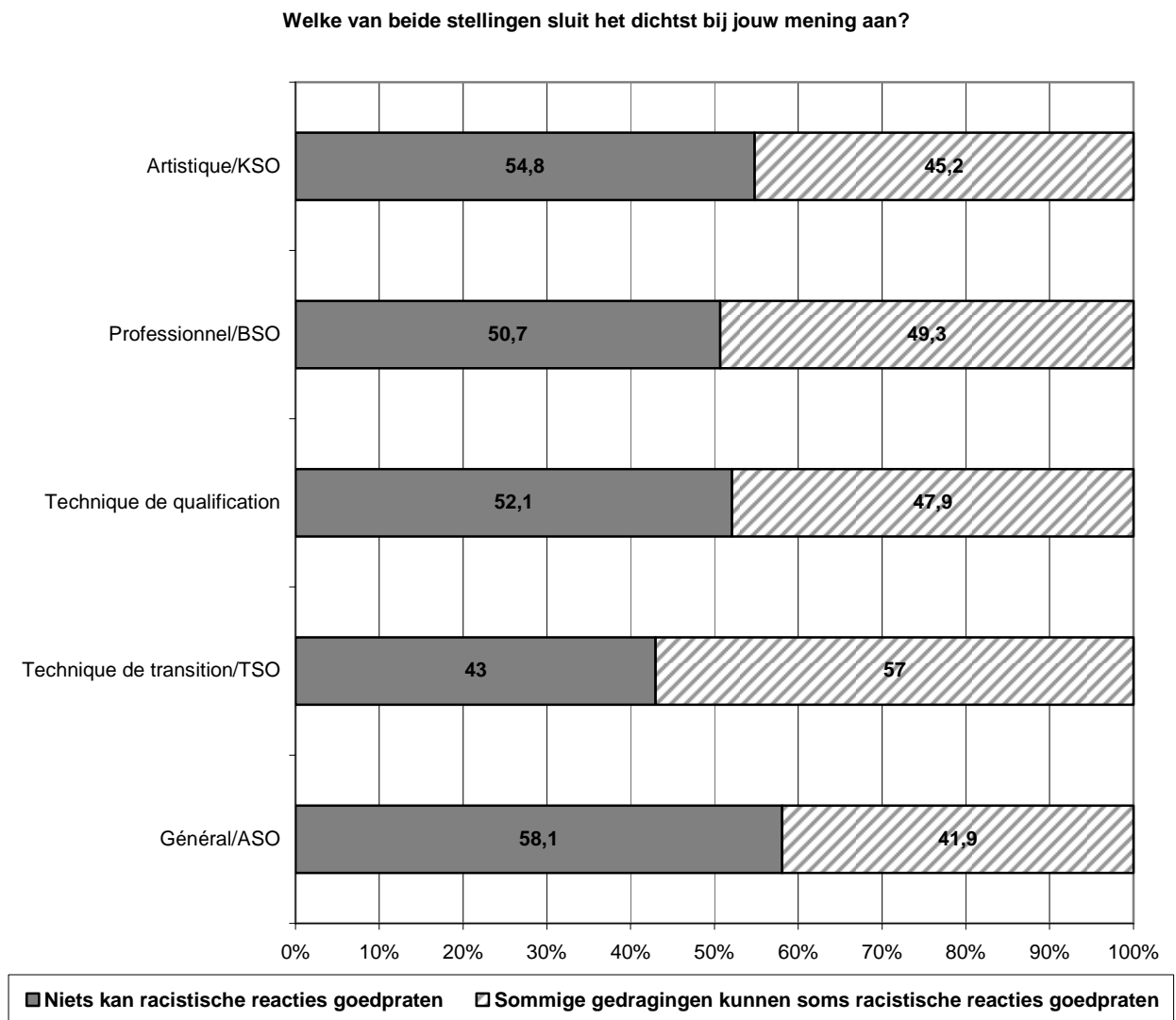
Deze resultaten tonen duidelijk de belangrijke rol die de schoolinstelling kan spelen in de perceptie van jongeren over zulke gevoelige onderwerpen als racisme.

Figuur 7: "Menselijke rassen dat bestaat niet"

Dat wil daarom nog niet zeggen dat de leerlingen van het ASO minder geneigd zijn tot racisme dan de leerlingen uit andere schoolopleidingen. De eerste vraag ging immers eerder over de perceptie van de jongeren dan over hun houdingen. Een tweede vraag werd gesteld om meer informatie te verkrijgen over de houdingen van de jongeren tegenover racisme. Deze tweede vraag bevatte twee stellingen: “Niets kan racistische reacties goedpraten” en “sommige gedragingen kunnen soms racistische gedragingen goedpraten”. Iets meer dan de helft van de leerlingen kiest voor de eerste stelling en de leerlingen van het ASO onderscheiden zich hierbij slechts zeer licht van de andere leerlingen (Figuur 7). Deze resultaten benadrukken hoe belangrijk het is burgers te vormen die de Andere respecteren.

Figuur 8: "Niets kan racistische reacties goedpraten"

7. GEVOEL VAN DISCRIMINATIE

Een reeks vragen had tot doel om het gevoel van institutionele discriminatie op het werk, bij de politie of op school te meten. Deze vragen richtten zich niet enkel op het gevoel van discriminatie ten nadele van personen van vreemde origine, maar evenzeer op een mogelijk gevoel van discriminatie ten nadele van Belgen. Verschillende Belgen kunnen zich immers benadeeld voelen tegenover personen van vreemde origine, in het bijzonder tegenover bepaalde beleidsmaatregelen die als oneerlijk kunnen worden bevonden (beleidsmaatregelen die mikken op een betere integratie van personen van buitenlandse origine).

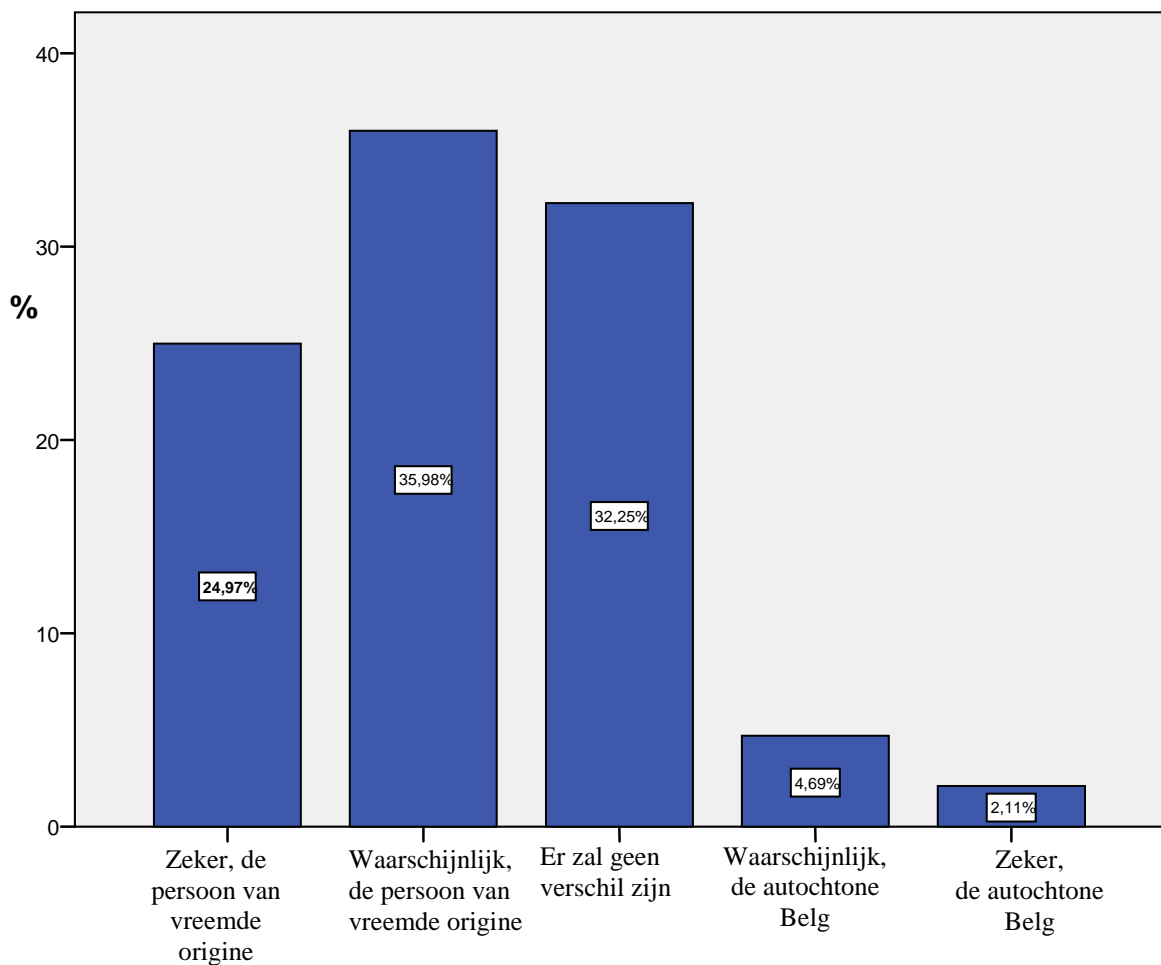
Deze resultaten vatten dus de mening van al de leerlingen samen, of ze nu van vreemde afkomst zijn of niet.

De eerste vraag was: “Wanneer zowel een persoon van vreemde origine, als een “autochtone” Belg (een persoon waarvan de ouders en de grootouders geboren zijn in België) iets aan de autoriteiten vragen, wie moet dan het langste wachten, volgens jou?”.

61% van de leerlingen hebben geantwoord waarschijnlijk of zeker de persoon van vreemde origine. 32% van de leerlingen is echter van mening dat er geen verschil zou zijn. Ten slotte heeft 6,8% van de leerlingen geantwoord ‘waarschijnlijk of zeker de autochtone Belg’, wat aantoont dat er duidelijk ook een gevoel van discriminatie tegenover de Belgen kan worden waargenomen.

Figuur 9: Gevoel van discriminatie tegenover de autoriteiten

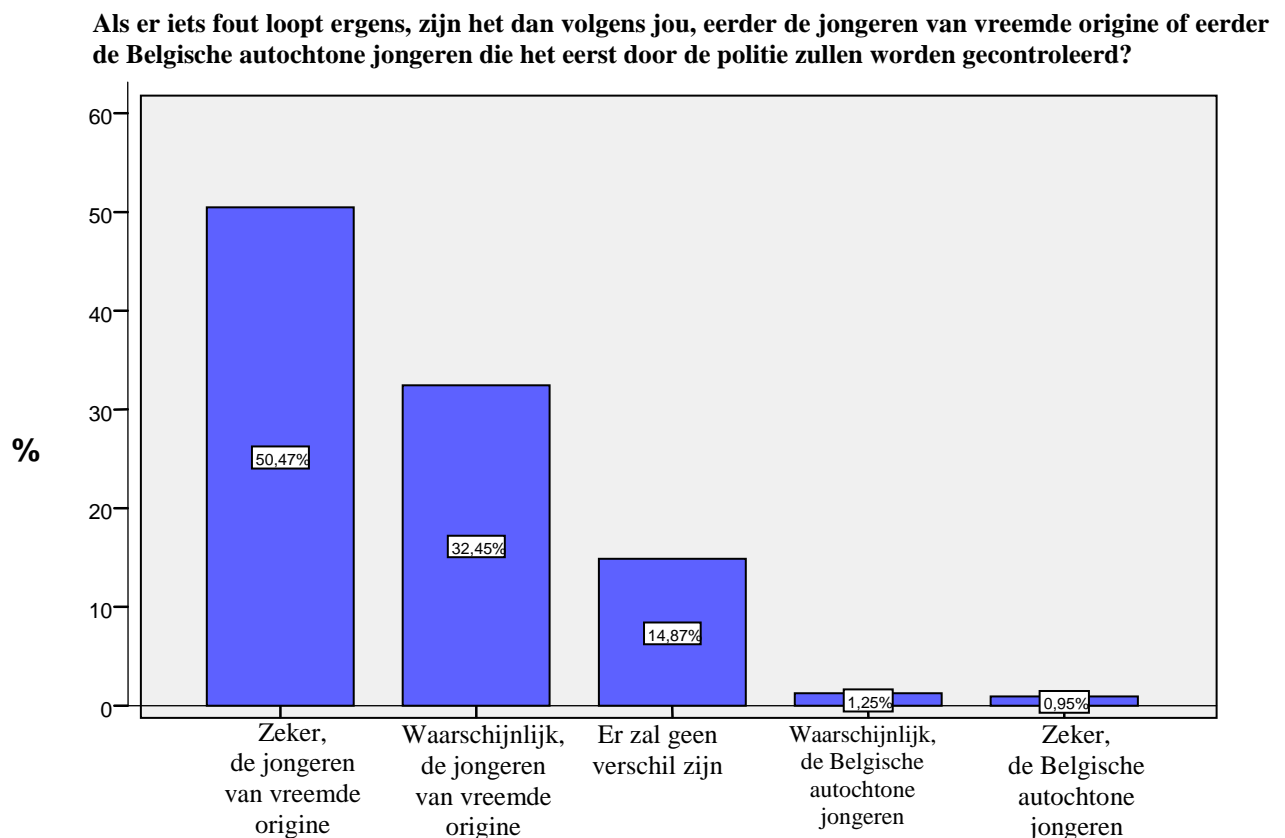
Wanneer zowel een persoon van vreemde origine, als een “autochtone” Belg iets aan de autoriteiten vragen, wie moet dan het langste wachten, volgens jou?

De volgende vraag geeft veel minder genuanceerde resultaten. De vraag was: “Als er iets fout loopt ergens, zijn het dan volgens jou, eerder de jongeren van vreemde origine of eerder de Belgische autochtone jongeren die het eerst door de politie zullen worden gecontroleerd?”.

83% van de leerlingen antwoordt waarschijnlijk of zeker de jongeren van vreemde origine. Nauwelijks 15% antwoordt “er zal geen verschil zijn”. We kunnen dus zeggen dat de jongeren bijna unaniem menen dat de politie jongeren van vreemde origine discrimineert.

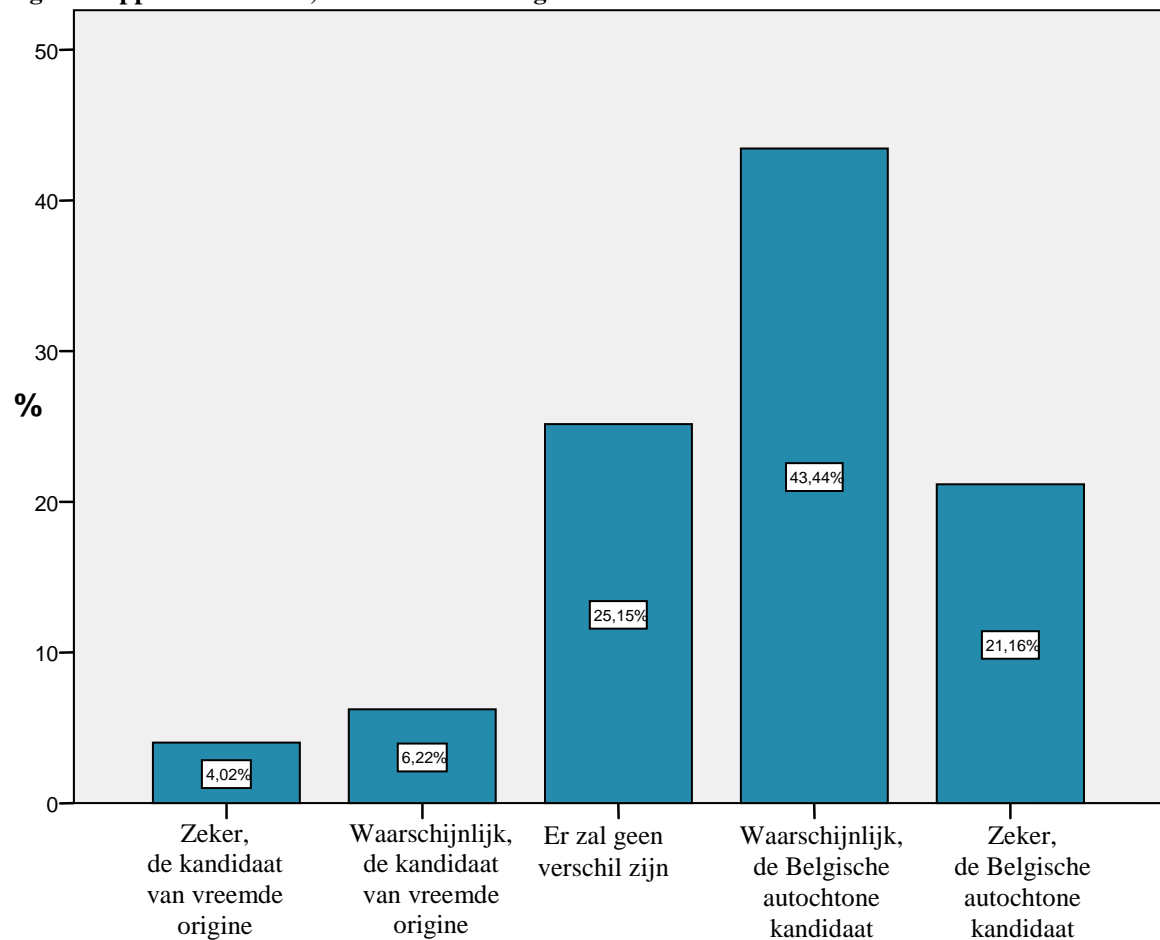
Figuur 10: Gevoel van discriminatie tegenover de politie.

De derde vraag over discriminatie was : “Als een onderneming voor een job moet kiezen tussen een kandidaat van vreemde origine en een autochtone kandidaat. Welke van de beide kandidaten die voor de rest over exact dezelfde eigenschappen beschikken, zal de onderneming kiezen?”. De resultaten op deze vraag zijn iets meer uiteenlopend dan de antwoorden op de vorige vraag, ook al deelt een grote meerderheid van de jongeren dezelfde mening. 64,5% van de jongeren denkt immers dat de onderneming de Belgische kandidaat zal kiezen. 25% is van mening dat er geen verschil zal zijn. Ook hier tonen de resultaten aan dat er een gevoel van discriminatie bestaat bij de Belgen, aangezien iets meer dan 10% van de jongeren antwoordt dat de onderneming de kandidaat van vreemde origine zal kiezen.

Figuur 11: Gevoel van discriminatie in de tewerkstelling.

Als een onderneming voor een job moet kiezen tussen een kandidaat van vreemde origine en een autochtone Belgische kandidaat. Welke van de beide kandidaten die voor de rest over exact dezelfde eigenschappen beschikken, zal de onderneming kiezen?

Is er een mogelijke discriminatie van leerlingen van vreemde afkomst door de schoolinstelling? Deze vraag, net zoals de vorige vragen, probeert discriminatie te meten en niet de subjectieve of persoonlijke waarneming en ervaring van bepaalde leerlingen.

“Zijn het, volgens jou, eerder de kinderen van vreemde afkomst of eerder Belgische ‘autochtone’ kinderen die op school streng worden behandeld?” Op deze vraag antwoordt bijna 70% dat er geen verschil is. Deze resultaten worden bevestigd door een andere enquête uitgevoerd door GERME op vraag van Mevrouw de Minister Marie Arena over de schoolloopbaan van jongeren van vreemde origine.

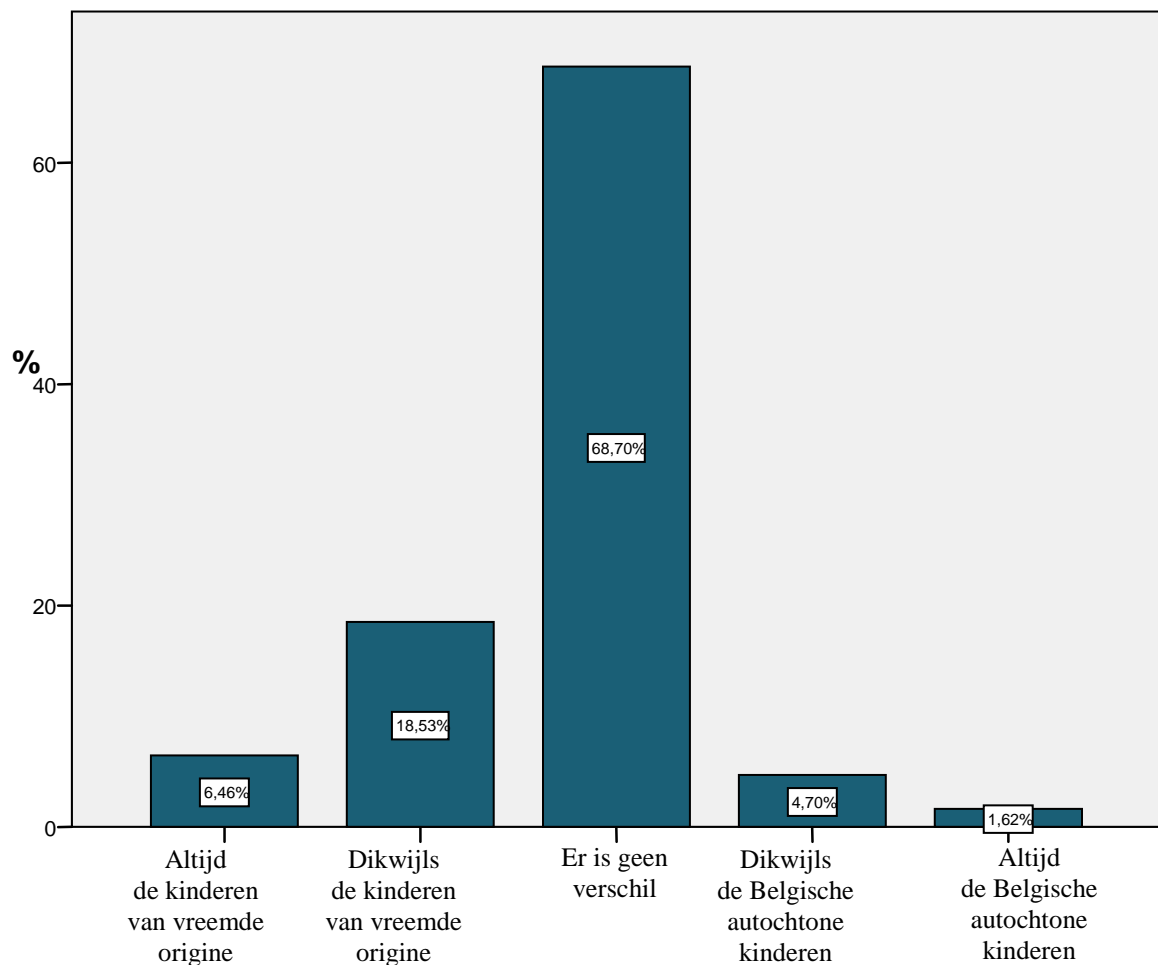
Gesprekken met jongeren op het einde van hun schoolloopbaan in het kader van deze studie hebben aangetoond dat jongeren van vreemde origine kunnen getuigen van bepaalde

racistische daden waarvan ze persoonlijk slachtoffer zijn geweest in schoolverband, maar dat ze zich daarom nog niet bewust zijn van discriminatie door een schoolinstelling.

25% van de leerlingen heeft geantwoord dat leerlingen van vreemde origine waarschijnlijk strenger worden behandeld. Bijna 6% is van mening dat de Belgische kinderen strenger worden behandeld.

Figuur 12: Gevoel van discriminatie op school

Zijn het, volgens jou, eerder de kinderen van vreemde afkomst of eerder Belgische “autochtone” kinderen die op school streng worden behandeld?

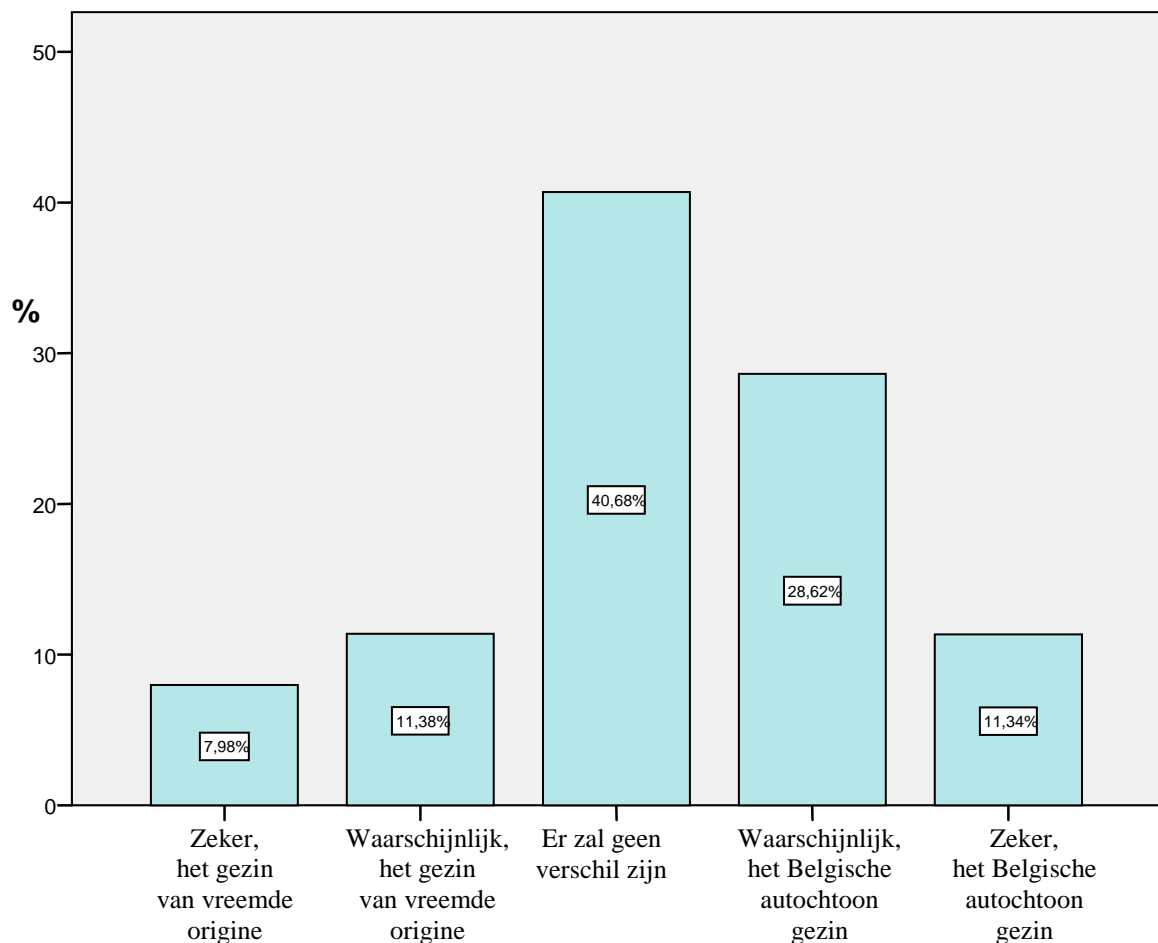
De laatste vraag over de gevoelens van institutionele discriminatie gaat over sociale woningen. De leerlingen werden verzocht te antwoorden op de vraag: “Wanneer een gezin van vreemde origine en een Belgisch ‘autochtoon’ gezin zich tegelijk kandidaat stellen, welk gezin zal dan, volgens jou het eerst aan de beurt zijn, als er een sociale woning vrijkomt?”.

Op deze vraag is er geen dominant antwoord. 40% van de leerlingen denkt dat er geen verschil zal zijn en 40% is dan weer van mening dat de Belgische familie het eerst de sociale woning

zal krijgen. We stellen vast dat in de antwoorden op deze vraag het hoogste percentage van respondenten een gevoel van discriminatie aangeeft ten nadele van Belgen. Immers bijna 20% van de leerlingen menen dat families van vreemde origine worden begunstigd –ten koste van de Belgische families- om een sociale woning te verkrijgen.

Figuur 13: Gevoel van discriminatie betreffende sociale woningen.

Wanneer een gezin van vreemde origine en een Belgisch “autochtoon” gezin zich tegelijk kandidaat stellen, welk gezin zal dan, volgens jou het eerst aan de beurt zijn, als er een sociale woning vrijkomt?

Uit de antwoorden op deze reeks vragen blijkt dat het merendeel van de jongeren zich bewust is van de institutionele discriminaties tegenover personen van vreemde origine. De twee vragen waar de leerlingen niet zo categoriek en unaniem zijn in hun antwoorden gaan over discriminatie op school en discriminatie betreffende de verdeling van sociale woningen.

De meest verontrustende resultaten zijn zij die handelen over een mogelijke discriminatie door de politie: 83% van de leerlingen denkt dat jongeren van vreemde origine de eersten zullen zijn die gecontroleerd worden door de politie.

8. ACTUALITEIT

Tijdens de enquête hebben we een lijst opgesteld van actuele maatschappelijke problemen. We hebben aan de leerlingen gevraagd of ze ieder van deze problemen als heel belangrijk, belangrijk, tussen de twee, niet belangrijk of helemaal niet belangrijk beschouwen. Twee opmerkingen moeten we vooraf maken. Ten eerste, in dit type vragen hebben de deelnemers de neiging heel snel “belangrijk” of “heel belangrijk” te kiezen. We hebben hen immers niet gevraagd om de problemen te rangschikken naar belangrijkheid of om de drie belangrijkste problemen te kiezen. Ze konden dus op ieder probleem “heel belangrijk” antwoorden, wat een groot aantal onder hen dan ook heeft gedaan. Het is dus nutteloos om de resultaten van iedere stelling afzonderlijk te analyseren, aangezien het grote percentage “heel belangrijk” dat voor ieder probleem wordt aangeduid. Men moet eerder het geheel van de stellingen beschouwen om te zien welke stelling het belangrijkste wordt geacht of het minst belangrijk in vergelijking met de andere.

Ten tweede is het belangrijk de gegevens in hun juiste context te plaatsen. De Belgische politieke context was immers veel minder gespannen in de periode voor de federale verkiezingen van 10 juni 2007, wanneer de enquête werd afgenomen. Het is zeer waarschijnlijk dat indien de leerlingen opnieuw de vragenlijst zouden moeten invullen, in de huidige context, we een veel hoger percentage van “heel belangrijk” zouden krijgen op de probleemstelling over ‘de spanningen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen’. De resultaten die we op deze stelling hebben verkregen blijven nochtans interessant. Ze tonen immers aan dat de communautaire spanningen geen deel uitmaken van de maatschappelijke problemen die door de jongeren als meest belangrijke worden ervaren. Dit in een context waar deze communautaire problemen nog geen hoofdpunt waren in de media.

De problemen die als heel belangrijk ervaren werden door de jongeren zijn: ‘Goede gezondheidsvoorzieningen voor iedereen’ (48%); ‘Ernstige ziektes (kanker, aids,...)’ (50%); ‘de klimaatsverandering, de opwarming van de aarde’ (50%) zoals ook ‘Het racisme, het toenemen van extreem rechts’ (49%).

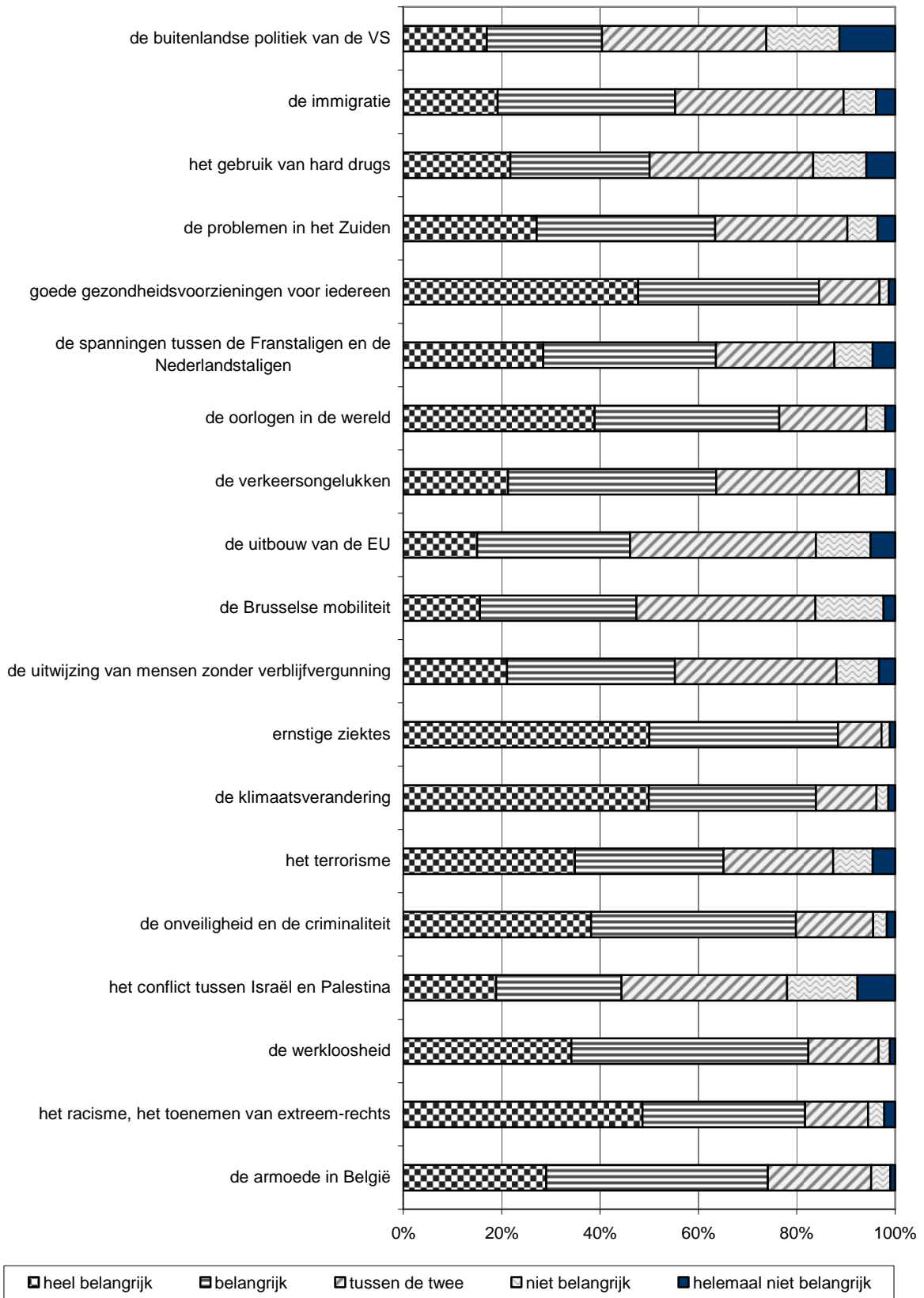
Vooraf de maatschappelijke problemen die de jongeren of hun omgeving persoonlijk raken (met uitzondering van de klimaatsverandering) scoren hier hoog. Het is evenzeer interessant te

zien dat jongeren zich meer bewust worden van de milieuproblemen. Dit is misschien te wijten aan het feit dat de klimaatsverandering regelmatig terugkomt als hoofdpunt in de actualiteit.

De stellingen waar het percentage van de antwoorden « niet belangrijk » of « helemaal niet belangrijk » het hoogst is, zijn: ‘Het conflict tussen Israël en Palestina’ (22%), ‘De Brussels mobiliteit (files, vertragingen en de moeilijkheden van het openbaarvervoer,...)’ (16%); ‘De uitbouw van de EU’ (16%); ‘De internationale politiek van de VS’ (26%) en ten slotte ‘Het gebruik van hard drugs’ (16%).

Jongeren zijn geneigd maatschappelijke problemen die hen persoonlijk kunnen raken op te sommen als heel belangrijk en een meerderheid onder hen beschouwt de Brusselse mobiliteit niet als een belangrijk probleem. De problemen met betrekking tot de internationale politiek lijken ook niet essentieel in de ogen van de jongeren. Tenslotte lijkt het erop dat de Europese Unie nog een lange weg af te leggen heeft in het sensibiliseren van de jonge Europese inwoners.

Figuur 14: jongeren en actualiteit

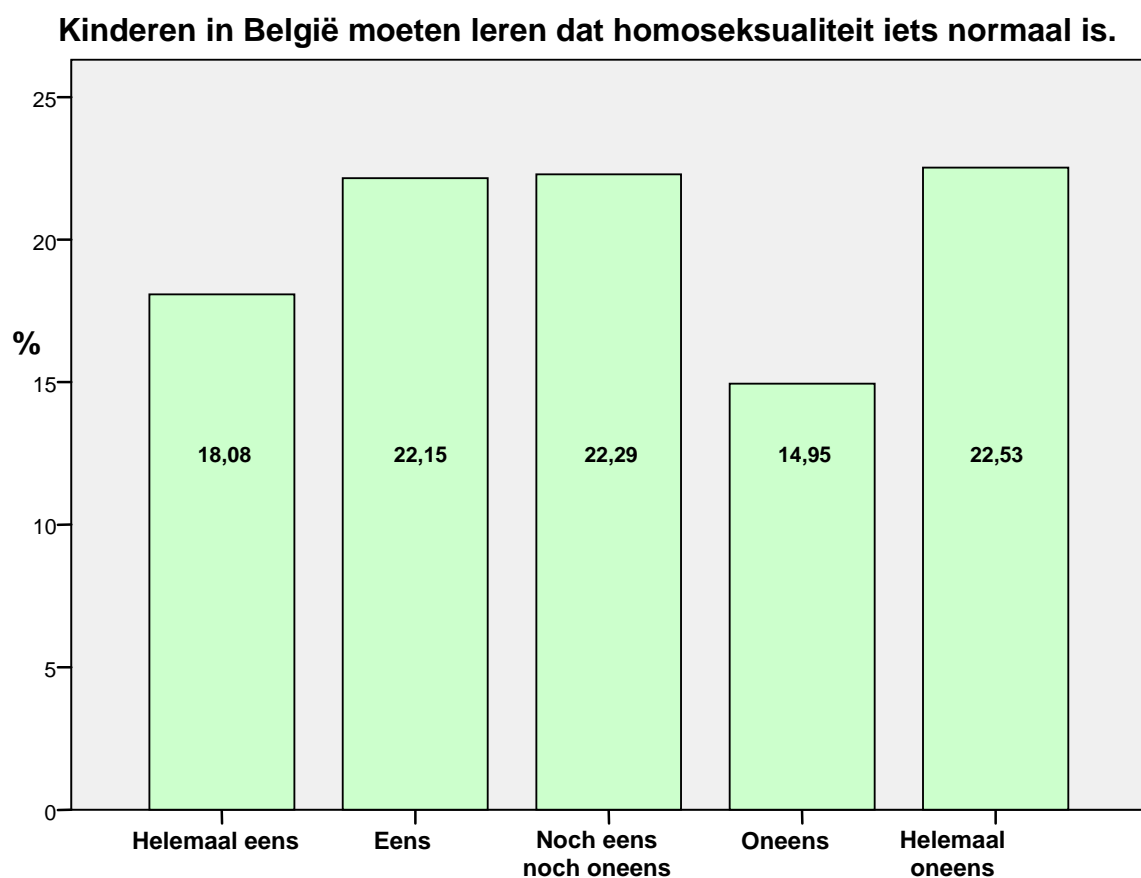

9. HOUDINGEN TEGENOVER HOMOSEKSUELEN

Deze laatste reeks vragen met betrekking tot de houdingen tegenover homoseksualiteit leidt tot opvallende resultaten. De leerlingen waren immers of heel verdeeld over bepaalde stellingen, of een grote meerderheid onder hen heeft net een intolerante en zelfs zeer negatieve mening tegenover homoseksuelen geuit. Deze resultaten tonen aan dat de gelijke rechten voor homoseksuelen en de erkenning van homoseksualiteit gelijkwaardig aan heteroseksualiteit lang nog geen verworven zaak zijn bij jongeren.

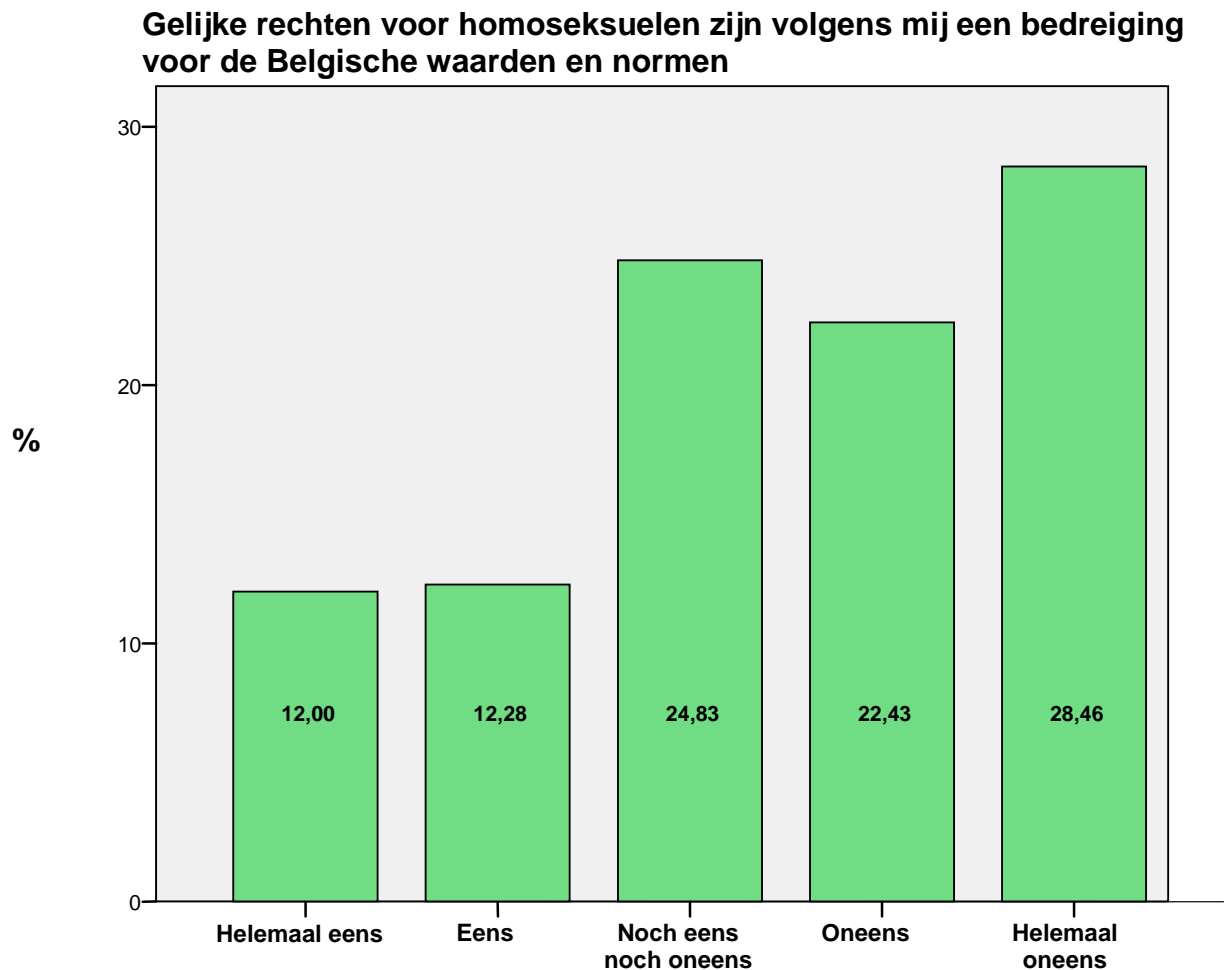
De eerste stelling “Kinderen in België moeten leren dat homoseksualiteit iets normaal is” toont aan dat de meningen zeer verdeeld zijn omtrent dit onderwerp. Er is een bijna gelijke verhouding tussen de jongeren die geantwoord hebben helemaal akkoord, akkoord, tussen de twee, niet akkoord en helemaal niet akkoord. Deze vraag verdeelt dus heel erg de leerlingen.

Figuur 15: Homoseksualiteit als iets normaal

De volgende stelling was: «Gelijke rechten voor homoseksuelen zijn volgens mij een bedreiging voor de Belgische waarden en normen». Deze stelling was bijzonder provocerend en de leerlingen antwoordden overeenkomstig. De meeste leerlingen antwoordden ‘helemaal niet akkoord’ (28%). 24% van de leerlingen heeft echter akkoord tot helemaal akkoord geantwoord.

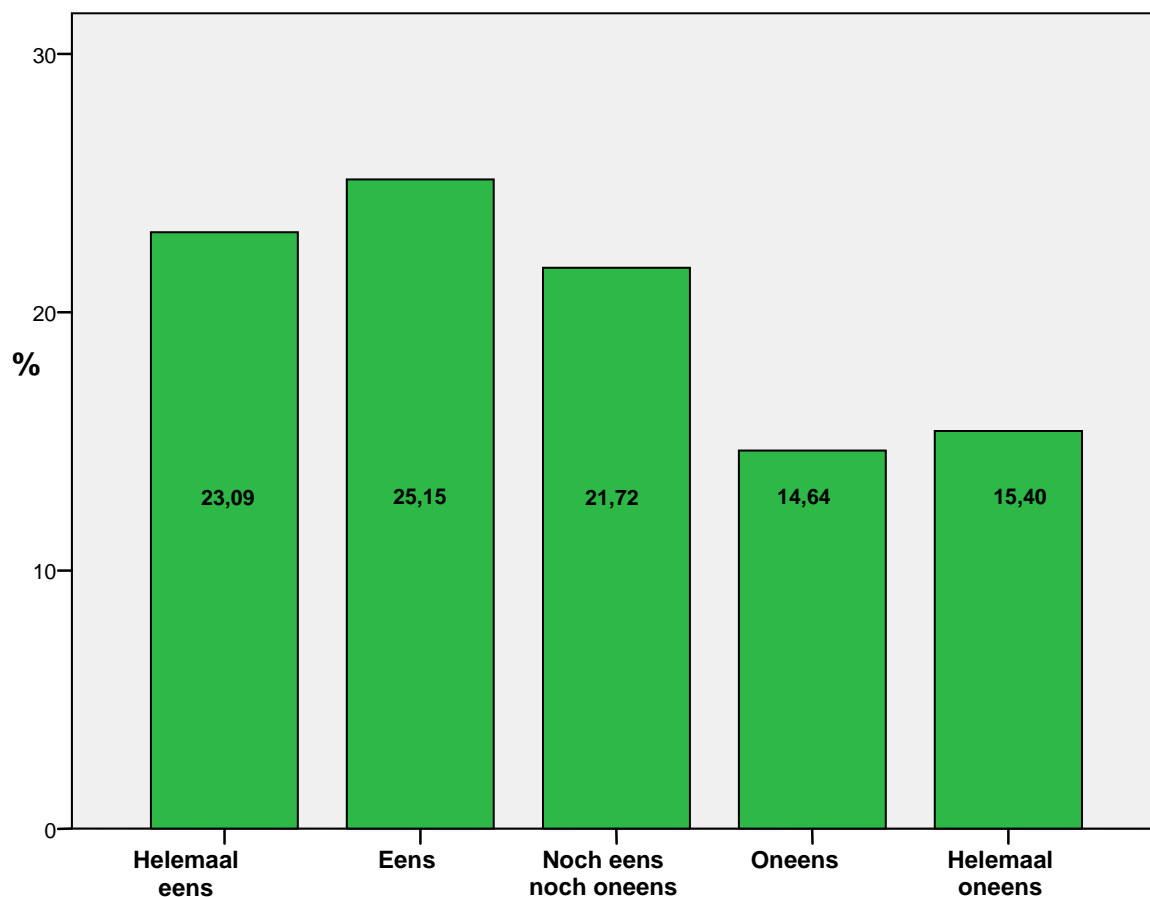
Figuur 16: Homoseksualiteit als bedreiging voor de Belgische normen en waarden

Op de vraag “Homoseksualiteit en heteroseksualiteit moeten op een zelfde manier worden behandeld”, zijn de leerlingen nog vrij verdeeld. 48% is het eens met deze stelling, terwijl 21% geen mening heeft over dit onderwerp en 30% van de leerlingen het niet eens is met deze stelling. Homoseksualiteit op dezelfde wijze als heteroseksualiteit bekijken, levert geen unanimititeit op bij jongeren.

Figuur 17: Homoseksualiteit zou op dezelfde wijze moeten worden behandeld als heteroseksualiteit.

Homoseksualiteit en heteroseksualiteit moeten op een zelfde manier worden behandeld

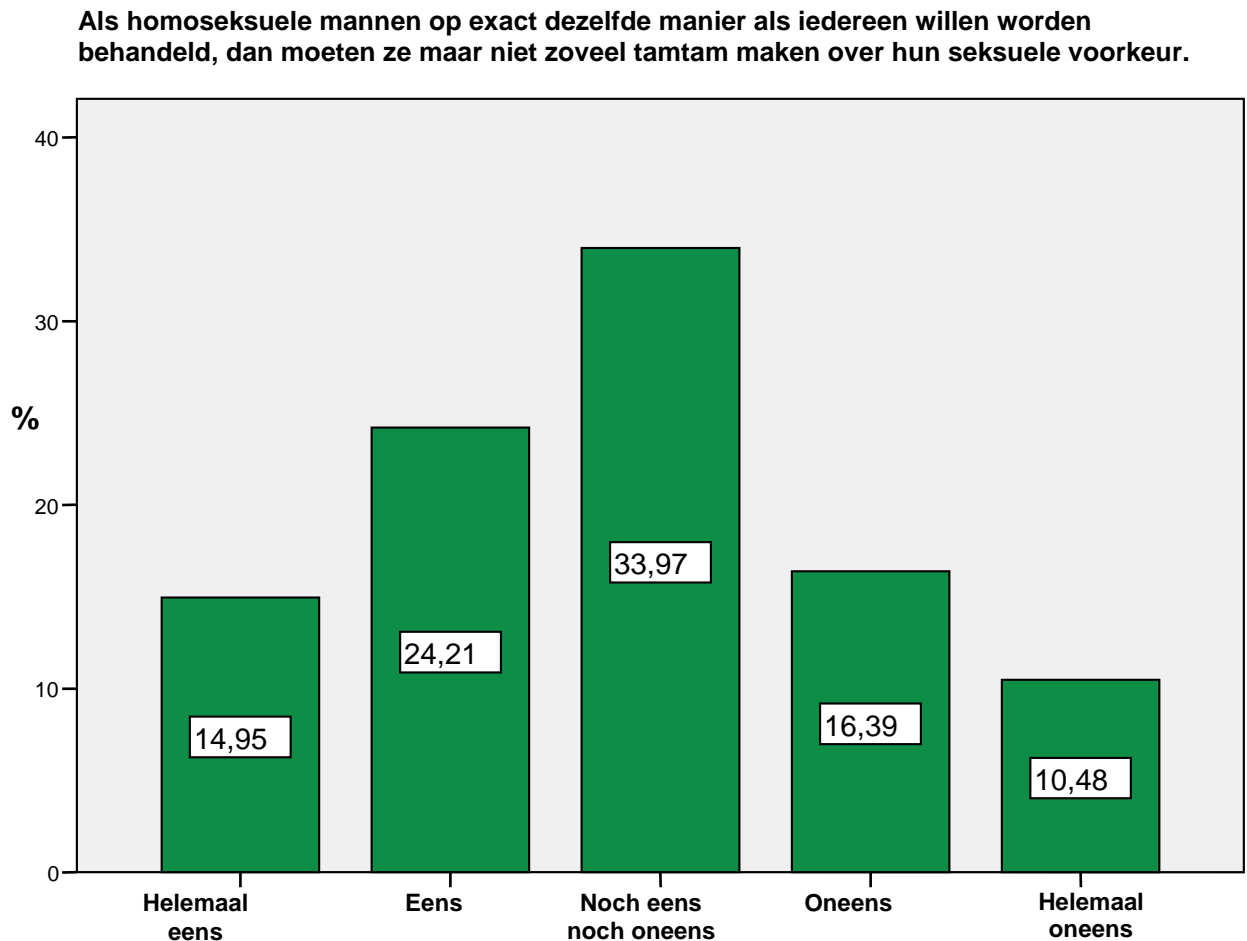

Op de stelling : « Als homoseksuele mannen op exact dezelfde manier als iedereen willen worden behandeld, dan moeten ze maar niet zoveel tamtam maken over hun seksuele voorkeur. », uit een zeer belangrijk aantal jongeren (34%) geen mening.

Men merkt bovendien op dat onder de leerlingen die wel een mening geven, de meerderheid het eens is met de stelling (39% van de jongeren zijn het eens tegenover 27% die het oneens zijn). Het lijkt dus dat de meerderheid problemen had met het beantwoorden van deze vraag, daar zij zeer vaak het antwoord “tussen de twee” kozen. De meerderheid van de andere leerlingen die een mening uiten, keuren de eis voor gelijkheid van homoseksuele bewegingen niet goed. Een gelijkaardige enquête uitgevoerd in Nederland toont aan dat de jongvolwassenen negatievere meningen hebben over homoseksuelen en homoseksualiteit dan

volwassenen. De auteurs van deze studie verklaren deze resultaten aldus: de jongvolwassenen zouden nog niet volledig hun seksualiteit en seksleven hebben ontwikkeld en zouden zich dus meer bedreigd voelen tegenover homoseksuelen dan de oudere deelnemers.

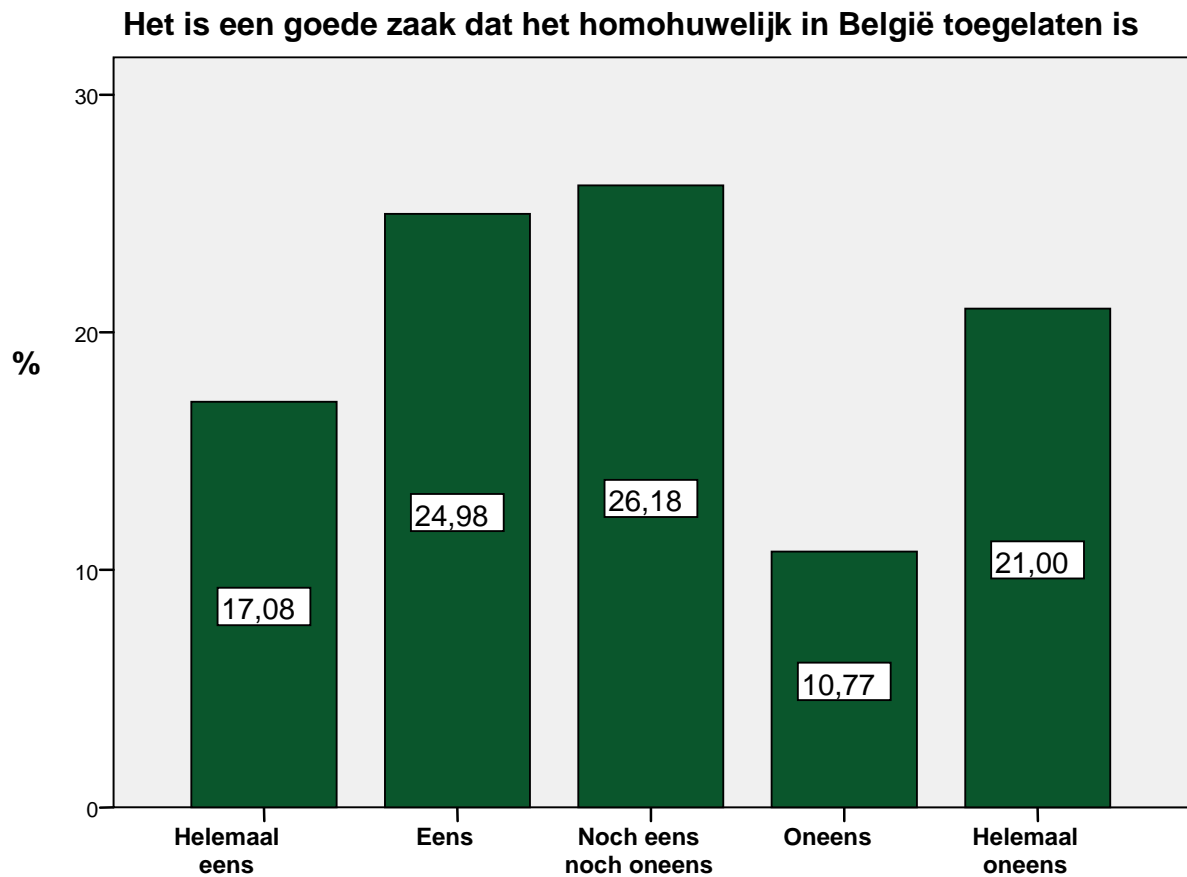
Figuur 18: Ze moeten niet zoveel tamtam maken over hun seksuele voorkeur.

We hebben tenslotte de mening gevraagd van de leerlingen over twee wetten die van kracht werden in 2003 en 2006 betreffende de rechten van homoseksuelen. De eerste vraag ging over de wetgeving van het homohuwelijk. De tweede ging over de adoptie van kinderen door homoseksuele koppels.

De meningen met betrekking tot het homohuwelijk zijn opnieuw zeer verdeeld. Bijna een derde van de leerlingen (32%) is het niet eens met de stelling “Het is een goede zaak dat het homohuwelijk in België toegelaten is”.

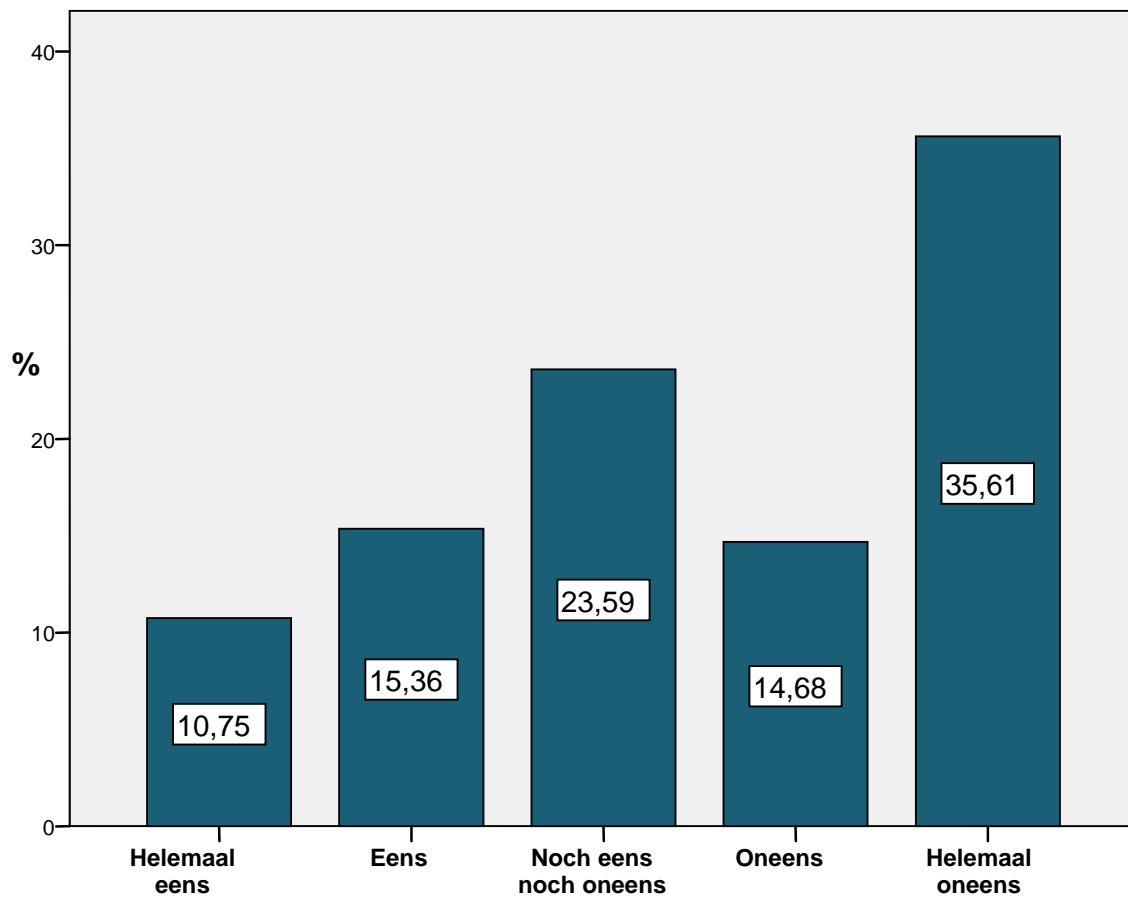
Figuur 19: Het homohuwelijk

Als we de bekomen resultaten over het homohuwelijk vergelijken met de resultaten over adoptie door homokoppels, merken we op dat de meningen met betrekking tot de adoptie veel uitgesprokener zijn. De meerderheid van de jongeren (50%) zet zich af tegen de stelling “Het is een goede zaak dat adoptie door een homoseksueel koppel in België toegelaten is”. Het homohuwelijk wordt dus beter geaccepteerd door de jongeren dan adoptie door homokoppels, zelfs al is ook hier een groot aantal jongeren ertegen.

Figuur 20: Adoptie door een homokoppel

Het is een goede zaak dat adoptie door een homoseksueel koppel in België toegelaten is.

Deze resultaten over de houdingen en meningen van jongeren tegenover homoseksualiteit zijn duidelijk en tonen de nood aan van een sensibiliseringsactie bij jongeren opdat ze volledig hun rol van toekomstige burgers kunnen spelen.

BIJ WIJZE VAN BESLUIT

Deze eerste resultaten van de enquête uitgevoerd tijdens de herfst van 2007 bij 3121 leerlingen van het zesde leerjaar secundair onderwijs, had tot doel een kort overzicht te bieden van de levenswijze van jongeren en hun meningen over verschillende gevoelige onderwerpen zoals racisme, discriminatie en homoseksualiteit.

Enkele opmerkelijke resultaten uit dit rapport zijn de volgende:

- De diversiteit van de jongeren, zowel naar de origine van hun ouders als naar hun religie.
- Het gebruik van internet, die, zo lijkt het, het kleine beeldscherm heeft overtroffen in uren per dag dat jongeren besteden aan surfen.
- Een eerder optimistische toekomstvisie gedeeld door de meerderheid van de jongeren, zelfs al ziet de meerderheid de toekomst onzeker in.
- Het belang van de rol die de schoolinstelling kan spelen in de perceptie van racisme door de jongeren.
- Bijna één jongere op twee is van mening dat bepaalde gedragingen soms racistische reacties kunnen goedpraten.
- De perceptie van institutionele discriminatie tegenover personen van vreemde origine zowel op het niveau van de politie en de autoriteiten als op het niveau van tewerkstelling.
- De aanwezigheid –zelfs al blijft ze zwak- van een gevoel van institutionele discriminatie tegenover Belgen (ten gunste van mensen van vreemde afkomst)
- De negatieve en intolerante meningen gedeeld door een zeer belangrijk aantal van de jongeren over homoseksualiteit en de rechten van homoseksuelen.

Wij hopen dat dit rapport een nieuwe kijk en nieuwe inzichten geeft aan de lezer over de denkbeelden van jongeren. Dit met als doel hen beter te begrijpen en hen alle noodzakelijke sleutels te kunnen geven om volwaardige burgers te worden die tolerant zijn en de Ander erkennen in zijn anders-zijn.